

BLOC II: LA TRANSICIÓ (1976-1983)

Manifest de la Campanya popular a favor de la cooficialitat de la llengua catalana a les Illes Balears, *Lluc*, 657 (març de 1976), p.11.

Dies enrere l'Obra Cultural Balear i el Col·legi de Doctors i Llicenciats acordaren iniciar i estendre una Campanya popular a favor de la Cooficialitat de la llengua catalana a les Illes Balears. Fruit d'aquest enteniment és l'escrit que posam en coneixement del poble illenc amb la il·lusió que respondrà a aquesta crida feta en defensa de la nostra cultura:

Una de les particularitats que contribueixen a definir la personalitat de les nostres Illes és el fet de parlar una llengua pròpia dins el conjunt dels pobles hispànics, fet determinat per la nostra incorporació històrica a la Comunitat Catalana. Les Illes foren repoblades per gents de Catalunya, que hi dugueren la seva llengua, que és la que avui encara parlam.

Com a ciutadans, entenem que defensar els drets de la llengua és una manera de lluitar per una situació democràtica, base indispensable per a la consecució de tots els drets de la nostra comunitat: culturals, econòmics, socials i polítics.

És una llei elemental, demostrada per la ciència lingüística, que una llengua no realitzada plenament es veu condemnada a morir. Per tant, l'única possibilitat de pervivència del català, peça fonamental de la nostra personalitat com a poble, és una situació que li permeti desplegar totes les possibilitats i realitzar-se amb plenitud.

Perquè això sia possible, és indispensable, com a primera passa cap a la plena normalització, que obtengui la condició de cooficialitat, de manera que li siguin reconeguts els mateixos drets que al castellà o a qualsevol de les llengües de cultura europees.

Cooficialitat implicaria que el català fos usat a tots els sectors d'ensenyança, tant oficials com privats des del preescolar fins a la Universitat, generalització a tots els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió); l'ús corrent a l'administració pública i judicial, als actes oficials i culturals de tota índole, etc.

Esperam que el poble, tots nosaltres, defensarà els seus drets i lluitarà per ells.

Manifest de l'Assemblea Democràtica de Mallorca (8 de juliol de 1976).

El recobriment de la seva pròpia identitat i de l'exercici de la sobirania que els pertany, és una ànsia compartida per totes les nacionalitats, regions i pobles que formen part integrant de l'Estat espanyol. La concepció autoritària i centralista de l'estructura estatal, que, posada al servei de les oligarquies, constitueixen, de fa segles i especialment de quaranta anys ençà, un instrument d'opressió cultural, social, econòmica i política, és avui majoritàriament rebutjada com a idea caduca, alienadora dels individus i de les comunitats humanes.

És, doncs, una exigència imperiosa retornar la sobirania al poble, perquè sigui ell mateix qui, en el lliure exercici dels seus drets inalienables, decideixi l'estructura política de la seva pròpia col·lectivitat, la forma de govern autònom i els termes que han de definir els lligams i nexes d'unió entre les diferents comunitats polítiques.

Això seria, emperò, il·lusori dins un marc jurídic que no reconegué i garantís amb tota plenitud les llibertats democràtiques, pressupòsit imprescindible perquè es produeixi l'alliberament dels homes i dels pobles. I la configuració d'aquest pressupòsit, donada l'actual situació de les nacionalitats, regions i comunitats integrades dins l'Estat espanyol, no serà possible d'assolir pel camí d'un reformisme que, en el fons, encobreix la voluntat de continuar i consolidar les estructures, situacions i privilegis imposats per la dictadura, amb les seves lleis d'arrel i de contingut clarament antidemocràtic, i que mai no podrà anar més enllà de les seves pròpies contradiccions. Caldrà, ben al contrari, un procés de ruptura democràtica que condueixi a l'immediat i total restabliment d'aquelles llibertats per via pacífica.

Partint, doncs, del doble principi del reconeixement del dret a l'autonomia del poble mallorquí i de la necessitat de la ruptura democràtica no violenta, els partits, grups polítics i forces sindicals sotasignants, a través d'una reflexió en comú i per damunt dels seus respectius plantejaments ideològics, constitueixen una plataforma unitària, oberta a tots els grups, forces i associacions socials, culturals i professionals, que s'anomenarà Assemblea Democràtica de Mallorca, l'objectiu bàsic de la qual és la potenciació de la lluita política cap a la consecució dels dos principis abans esmentats.

L'Assemblea Democràtica de Mallorca, en anunciar la seva constitució, saluda la classe treballadora – que ha portat l'avantguarda en el combat contra la dictadura –, els homes de la nostra pagesia i tots aquells que, en la mesura de les seves forces, han mantingut viva la consciència de la nostra col·lectivitat i la fe en la llibertat i la democràcia. A ells i a tot el poble mallorquí els convida a adherir-se a l'Assemblea i a

participar en aquesta lluita per una Mallorca lliure, democràtica, autònoma, i, per tal de definir la seva estructura i la seva dinàmica, fa públic el següent comunicat:

Les forces polítiques i sindicals de l'illa de Mallorca sotasignants han decidit aplegar-se en un organisme polític unitari denominat Assemblea Democràtica de Mallorca, que, en la lluita pacífica cap al trencament democràtic, es proposa dur a terme el següent programa:

- 1) L'amnistia general, i la consegüent llibertat immediata de tots els empresonats polítics i el retorn dels exiliats.
- 2) El reconeixement i protecció de les llibertats democràtiques de consciència, expressió, premsa, associació, reunió, manifestació, etc. El reconeixement i protecció del sufragi universal i de les garanties individuals.
- 3) El reconeixement i protecció de la llibertat sindical, entesa com el dret dels treballadors a organitzar-se lliurement, amb independència dels patrons, del govern i dels partits polítics Reconeixement d'un autèntic dret de vaga.
- 4) L'immediat reconeixement dels drets i llibertats polítiques de les nacions i pobles de l'Estat espanyol. Conseqüents amb aquest principi, les forces polítiques i sindicals sotasignants reconeixen i reivindiquen el dret de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera a decidir lliurement el seu futur polític. Aquest dret es concreta en què són els pobles de les Illes els qui han d'establir democràticament quins han d'esser el contingut i l'organització de les relacions de les Illes entre si i d'aquestes amb els pobles de l'Estat espanyol, establint, per tant, quina ha d'esser la seva forma d'autonomia, regulada per un Estatut i amb garanties d'autogovern.

El grup de forces polítiques i sindicals sotasignants neix amb voluntat prioritària d'integrar-se dins una Assemblea Democràtica de les Illes. Neix també amb la voluntat que l'Assemblea de Mallorca – i l'Assemblea de les Illes – s'articuli amb "Coordinación Democrática" i altres organismes unitaris de les nacions i pobles de l'Estat espanyol, especialment amb els de Catalunya i el País Valencià, concretats en aquests moments en l'Assemblea Democràtica de Catalunya, el Consell de Forces Polítiques de Catalunya i la Taula Democràtica de Forces Polítiques i Sindicals del País Valencià.

La permanent de l'Assemblea assumeix la responsabilitat d'obrir converses de forma immediata amb aquests organismes i instàncies unitaris, per arribar a acords que facilitin la consecució dels objectius comuns.

- 5) L'apertura d'un procés constituent a nivell d'Estat espanyol que dugui, pel camí d'una consulta democràtica, a una decisió sobre la forma d'estat i de govern, tot i assegurant les llibertats polítiques durant aquest procés.
- 6) El reconeixement del dret del poble de les Illes a elaborar i aprovar democràticament un estatut d'autonomia que sigui expressió de la personalitat política del nostre poble.
- 7) Els grups de forces polítiques i sindicals sotasignants, juntament amb les altres forces que siguin integrants de l'Assemblea Democràtica emprendran des d'ara l'elaboració, discussió i divulgació d'un estatut d'autonomia. També podran prendre part en aquesta tasca totes les forces que des d'una mateixa perspectiva treballin amb la realització d'aquest mateix projecte.

Signants: CCOO, PSOE, GASl, MCI, Partit Carlí, PCE, PSAN, PSB, PSI, PSP, PTE, UGT.

Preàmbul de l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia del PCE (octubre de 1976).

El Partit Comunista ha mantingut sempre que l'establiment i la consolidació de la democràcia passa pel reconeixement multinacional i multiregional de l'Estat Espanyol. En aquest sentit, el P.C. propugna en el seu programa l'estructura federal de l'Estat.

Ara bé, de cara a l'etapa constituent que s'acosta i pel moment en què les Corts Constituents elaborin la Constitució de l'Estat Espanyol, el P.C. exigirà que aquesta constitució reconegui el dret de les illes a elaborar i aprovar l'Estatut d'Autonomia que faci possible el reconeixement de la identitat política, cultural, econòmic i social de les nostres illes com poble que cerca recobrar el seu propi dret a autogovernar-se. Sols amb la immediata elaboració d'un Estatut d'Autonomia, alliberar-se del jou d'un Estat centralista que ha practicat una política d'opressió lingüística i cultural, d'espoliació de la nostra identitat com comunitat i de colonització econòmica.

La normalització de la nostra llengua i cultura, la recerca de la nostra identitat de cada una de les nostres illes, el nostre desenvolupament econòmic i social i la solució als costos de la nostra insularitat, passen per la conquesta de l'Autonomia.

Per això, el Partit Comunista, a la seva 3° Conferència celebrada a Formentera el mes d'octubre de 1976, va aprovar les bases d'un avantprojecte d'Estatut d'Autonomia, bases que ofereix en el present treball per a debat amb totes les forces polítiques democràtiques de les illes que han lluitat i lluiten per l'autonomia.

El Partit Comunista ha fugit de la temptació d'elaborar un avantprojecte articulat d'Estatut com opció de partit, per considerar que l'autonomia no és una opció concreta de partit sinó, abans que res, una alternativa a oferir al poble per totes les forces democràtiques.

El Partit Comunista mantén que el debat sobre l'Estatut d'Autonomia ha de conduir, de cara a les eleccions, a un "pacte autonomista" amb tots els partits democràtics que assegurin que els representants elegits per les Illes defensin en el procés constituent el dret del nostre poble a donar-se el seu propi estatut.

El Partit Comunista mantén com línies bàsiques de l'Estatut d'Autonomia les següents:

1. L'estatut ha d'esser interinsular, respectant la identitat i igualtat de cada una de les illes.
2. Cooficialitat de la llengua catalana com una via cap a l'oficialitat del català.

3. Veïnatge de les illes d'acord amb el criteri que són illencs els seus naturals i aquells qui viuen i treballen a les illes.
4. Competència dels òrgans autonòmics de poder a totes aquelles matèries i funcions no inherents a la sobirania de l'Estat (relacions internacionals i representació diplomàtica i consular, forces armades i defensa, drets individuals i polítics, règim aranzelari, emissió de moneda, legislació penal i social, servei de correus i públic interior, règim concordatari i altres funcions definides a la Constitució de l'Estat).

Preàmbul de l'Avantprojecte d'Estatut de Cura (març de 1977).¹

El present avantprojecte d'Estatut d'Autonomia ha nascut com a fruit de la necessitat que tenen en aquests moments els pobles de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera de comptar amb un document que contengui uns mínims punts de discussió, a partir dels quals puguin enllestir el seu futur autonòmic.

Aquest document contempla dues vessants. Una serà les relacions de la Generalitat amb l'Estat espanyol i l'estructuració dels òrgans de govern d'aquella; l'altra, l'enumeració de les competències que seran pròpies de la Generalitat i que permetran als illencs escometre la pròpia realització com a comunitat lliure.

Una de les idees més obsessionants a l'hora d'enllestir aquest avantprojecte ha estat aquella que contempla les relacions, protagonisme i igualtat de drets entre les diverses illes, conscients de la necessitat de defugir tota intencionalitat centralitzadora i prioritària d'una illa sobre les altres. Creim que tota maledicència sobre aquest tema pot quedar superada amb l'esmentat avantprojecte, car especifica clarament la necessitat de no minvar el protagonisme dels ciutadans de cada illa sobre llur territori – títol tercer, article setze – a la vegada que se'ls proveeix d'uns òrgans de poder representatius i autonòmics – títol tercer, article dinou – i es deixa en tot moment oberta la possibilitat de decidir i rectificar el seu futur a qualsevol de les illes, car existirà una disposició – títol primer, article nou – que permetrà la prompta dissolució del pacte autonòmic per part d'una o més illes, si els ciutadans que les habiten així ho exigeixen.

Per altra banda, aquest avantprojecte, donada la nostra inclusió dins el marc cultural i històric de la comunitat catalana, deixa oberta la possibilitat d'una mancomunitat estatutària amb el Principat de Catalunya i el País Valencià – títol primer, article vuit – sempre i quan el poble ho demani per majoria absoluta en plebiscit.

Aquest document, susceptible de moltes matisacions, pretén ésser una eina de treball amb la qual els pobles mallorquí, menorquí, eivissenc i formenterer puguin començar a teixir l'entramat burocràtic que faci possible la recuperació i manteniment d'un govern autònom, derrocat per la força de les armes, l'any 1715. Per altra banda, surt al pas a l'esdevenidor democràtic de l'Estat espanyol, que no podria produir-se sense un autèntic reconeixement de la voluntat nacional de les comunitats que actualment l'integren.

¹ Estatut de Cura: proposta nacionalista per a una futura autonomia balear signada per l'Obra Cultural Balear, el Partit Socialista de les Illes, la Unió de Pagesos de Mallorca, el Congrés de Cultura Catalana i el Partit Socialista d'Alliberament Nacional.

Les persones que hem redactat o que assumim aquest document som conscients de les dificultats que entranya arribar a la redacció definitiva d'un Estatut i de l'esforç que suposa unificar criteris ideològics entorn de la tasca prioritària del reconeixement nacional, però cal imaginar que entre tots farem el possible perquè no es faci malbé aquest avantprojecte, tal i com, malauradament, va ocórrer amb el redactat l'any trenta-u.

Pacte per l'Autonomia de les Illes Balears (4 de juny de 1977)

Els partits i candidats que es relacionen al final han arribat als següents acords:

1. Compromís públic que els representants sorgits de les pròximes eleccions – tant en el Senat com en el Congrés – exigiran i defensaran els drets dels pobles de les illes a la seva autonomia política.

2. Això es concreta en els següents punts mínims:

- o 2.1. Aconseguir el reconeixement constitucional del dret dels pobles de les illes a autodotar-se d'un Estatut.
- o 2.2. Aquest Estatut ha de regular una autonomia de contingut polític, que impliqui la dotació d'institucions polítiques d'autogovern a nivell insular e interinsular. Al moment de la redacció de l'Estatut d'Autonomia se delimitaran les competències corresponents a partir del principi de subsidiarietat.
- o 2.3. Implantar l'ús oficial de la llengua catalana dins l'àmbit d'aplicació del règim autonòmic de les illes.
- o 2.4. Dur una acció conjunta amb els diputats i senadors d'altres pobles de l'Estat espanyol i de les forces democràtiques que persegueixin els mateixos objectius a les pròximes Corts Constituents.

3. El projecte d'Estatut haurà d'esser elaborat per totes les forces democràtiques de les illes i no tan sols pels partits que hagin aconseguit llocs al Senat o al Congrés.

4. Aquest projecte d'Estatut haurà d'esser plebiscitat per tots els pobles de les illes. Els partits i candidats sotasignants es comprometen a defensar que la Constitució de l'Estat reconegui que l'Estatut plebiscitat pels pobles de les illes entri immediatament en vigor; i que tan sols podrà esser revisat en el cas que sigui contrari a la Constitució de l'Estat pel procediment d'anticonstitucionalitat de les lleis que la pròpia Constitució reconegui.

5. A partir de la firma d'aquest pacte les referències al seu contingut i abast es faran sempre per part dels firmants en relació als termes reflectits a les clàusules precedents.

6. Amb la firma d'aquest pacte els partits i persones signants reconeixen que la personalitat dels pobles de les illes i el seu dret a l'autonomia són conceptes que estan per damunt dels grups i de les visions particularitzades.

7. Els partits i candidats d'aquest pacte volen posar de manifest la seva solidaritat amb totes les nacionalitats i pobles de l'Estat Espanyol i se comprometen a defensar la possibilitat constitucional de mancomunar o federar els Estatuts d'Autonomia de les illes amb altres, si el poble ho aprova per majoria.

Ciutat de Mallorca a Quatre de Juny de Mil Nou-cents Setanta Set.

Signants: PSI, PSP, MSM, PSOE, UCD, PCE, UDIB, Front Democràtic d'Esquerres, OIC, Unió Autonomista, Partit Carlí i MCI

Discurs de Josep Maria Llompart (president de l'Obra Cultural Balear) a la Diada per l'Autonomia (29 d'octubre de 1977).²

Mallorquins!

Ens reunim avui aquí, en representacions de les forces polítiques de l'illa germana de Menorca i amb l'adhesió dels pobles d'Eivissa i Formentera, per a reivindicar col·lectivament, unitàriament, el nostre dret a reclamar unes institucions d'autogovern que tengueren durant segles i que ens foren preses, en nom del dret de conquesta, fa ja prop de tres-cents anys.

Ens hem de felicitar de poder fer aquest acte en una manifestació unitària, prescindint de tota diferència d'ideologia o de classe, i de poder afirmar en veritat que és tot el nostre poble el qui proclama avui que volem l'autonomia, que volem un Estatut.

Aquesta voluntat d'ajuntar tots els esforços en una reivindicació tan vital per al nostre poble va quedar ja patent en la signatura, abans de les eleccions, del Pacte Autonòmic. La firma del Pacte va ser una victòria de la unitat, de la reconciliació, i fruit d'aquesta victòria és la concentració massiva d'avui que ens omple de satisfacció.

En els aspectes culturals, hem de proclamar en primer lloc l'exigència del recobrament total de la nostra llengua i la nostra cultura. Perquè la llengua és el tret distintiu més característic d'un poble, i és recobrant la llengua pròpia que un poble llargament oprimat pot recobrar-se a si mateix.

Proclamam ben fort, però, que no ens anima un esperit de revenja, sinó de justícia; no un esperit de tancament i de capelleta, sinó d'obertura i de solidaritat; no un localisme estret sinó una clara consciència de la nostra personalitat històrica i cultural, i un desig de participació activa en la construcció d'un món millor.

Volem dir als mallorquins novells, que provenen de terres a on no es parla la nostra llengua i que ens acompanyen avui, sense entendre tal vegada els nostres parlaments, que som conscients del sacrifici que per a ells suposa l'acceptació de la nostra exigència.

Somos conscientes, ciudadanos castellanoparlantes de estas islas, de que para vosotros supone un sacrificio asumir la exigencia de justicia para la lengua catalana que todavía no entendéis o habláis. Y queremos que sepáis que la exigencia del uso oficial, pleno, de la lengua que recibimos de nuestros antepasados y que tenemos el deber de transmitir a las futuras generaciones de Mallorca, Menorca, Ibiza

² Josep Maria Llompart de la Peña (Palma, 1925 – 1993). Poeta, assagista i activista cultural.

y Formentera como legado cultural del que somos responsables ante la historia, no implica sentimiento alguno de discriminación hacia vosotros. Queremos que nuestra lengua sea puesta a vuestro alcance y al de vuestros hijos para que, entendiendo el idioma que tiene aquí asiento desde siglos, podáis sentirnos realmente en casa entre nosotros. No exigimos, como se nos ha exigido a nosotros durante tanto tiempo que renunciéis a vuestra lengua propia para aceptar otra que os es extraña; pero sí pedimos que aprendáis la nuestra como lengua de relación, a fin de que la comunicación colectiva sea posible en las Islas sin el sacrificio sistemático de la lengua autóctona. Pero no queremos vuestra integración forzada ni la renuncia a vuestra cultura de origen. Nosotros, que a menudo hemos sentido como una opresión el hecho de ser españoles, porque suponía la imposición de una lengua que nos era extraña y la discriminación de nuestra propia cultura, no queremos que sintáis como una opresión el hecho de ser mallorquines o de convivir con los mallorquines. Respetaremos vuestra fidelidad a vuestra cultura originaria, y haremos que os sea más fácil de lo que ha sido para nosotros la fidelidad a la nuestra en el largo periodo de opresión que ha padecido. Pero vuestro grado de integración a la comunidad insular depende solamente de vuestra libre voluntad, siempre conscientes de que vuestra acción conjunta en pro de la autonomía de las Islas contribuye muy eficazmente a la creación del clima necesario para que vuestros pueblos de origen recobren su propia autonomía.

Els illencs hem estat sempre hospitalaris, i no voldrem mai que la nostra llengua sigui signe d'opressió ni de discriminació per ningú. Però tampoc no hem de sofrir més opressions i discriminacions d'una altra llengua. Admetem amb bona hora que els infants castellans puguin trobar a l'escola la seva llengua materna, però exigim que els nostres hi trobin la nostra, ja des d'ara, sense esperar ni un dia més. I exigim-nos a nosaltres mateixos el coneixement ple de la nostra llengua de manera que siguem capaços d'usar-la, oralment i per escrit, en tota ocasió; que no ens vegem obligats a usar el castellà per qüestions científiques o de cultura simplement, perquè som analfabets en la llengua pròpia, encara que en una altra estiguem alfabetitzats i fins tinguem títols universitaris.

Tenim una llengua de cultura, apta per a tots els usos, per elevats que siguin, i serà culpa nostra si no és usada en l'amplitud i el nivell que es mereix. I no tinguem por de donar a aquesta llengua nostra el nom amb què és coneguda i estudiada arreu del món: el de llengua catalana.

Que cap mallorquí no es deixi enganar creient que el fet d'admetre la nostra catalanitat suposa acceptar una dominació o una superioritat de Catalunya sobre les

Illes. Catalunya és només un dels Països Catalans i no té cap pretensió de domini damunt els altres. Tots plegats tenim una cultura comuna, i les Illes han sabut ocupar sempre un lloc molt digne dins el conjunt. Començant pel gran creador de la llengua catalana culta, el nostre Ramon Llull, que situà el català en posició capdavantera de les llengües romàniques, Mallorca ha aportat sempre figures il·lustres a la cultura catalana, entre elles personatges de tanta importància històrica com Marian Aguiló, a l'època de la Renaixença, i com Mossèn Antoni Maria Alcover, el recopilador del gran tresor de les Rondalles Mallorquines, que a principis de segle va ser anomenat «l'apòstol de la llengua catalana»; ell va ser l'ànima del Congrés internacional de la llengua catalana de 1906, que despertà un entusiasme popular comparable a l'actual Congrés Cultura Catalana que cloem aquests dies, (però els fruits del qual han de perdurar), i fou capaç d'entusiasmar la gent de tots els Països Catalans (que va recórrer des d'Alacant al Rosselló) amb la colossal empresa col·lectiva del Diccionari que ja mort ell, rebé la redacció definitiva a Mallorca, i per part de gent de les Illes i de València. Ara hi ha molta gent de les Illes que treballa en la gran empresa col·lectiva actual, la Gran Enciclopèdia Catalana, i tenim un floret d'escriptors illencs que, malgrat que la nostra llengua estigués absolutament desterrada de l'escola i de tots els nivells culturals, malgrat una formació oficial totalment castellana, han sabut descobrir el català i ésser-li fidel, i ocupen llocs importants entre els escriptors catalans d'avui, com els ocuparen abans Mossèn Costa i en Joan Alcover, en Gabriel Alomar, feliçment recobrat avui i que tant defensà la nostra catalanitat, en Miquel Ferrà i na Maria Antònia Salvà, en Bartomeu Rosselló-Pòrcel i tants d'altres. ¿Qui gosarà dir que els illencs tenim una posició subalterna dins la cultura catalana? Tenim un lloc important, que ens pertany per dret propi, i volem seguir tenint, ara més que mai, un protagonisme actiu en el desenvolupament de la nostra personalitat de poble.

Per això reclamam ara l'ús oficial immediat del català, i el recobriment de les nostres institucions d'autogovern, que ens retornin entre altres coses, el control de l'ensenyament a tots els nivells. Volem unes escoles nostres, uns instituts nostres, i sobretot, una universitat ben nostra, que assegurí l'estudi de la nostra realitat com a poble i la formació de professionals de tota casta que puguin difondre el coneixement d'aquesta realitat i que, amb els peus ben fermes damunt una terra i una cultura pròpia, puguin elevar-se en el coneixement científic i humanístic universal. Perquè nosaltres, com la Balanguera, sabem que «la soca més s'enfila quant més endins pot arrelar». Assegurem l'arrelament, i l'arbre de la nostra cultura s'enfilrà amunt i donarà fruits abundosos i perdurables.

En els aspectes de la vida civicopolítica proclaman que l'Autonomia no és una reivindicació més; no pensam en l'autonomia amb una actitud d'enyorança. La concebem com un marc indispensable a on les Illes podran resoldre els greus problemes que quaranta anys de dictadura ens han deixat com a herència. Problemes com la carestia de la vida que a tots ens perjudica, o com l'atur forçós que a tots ens dol i ens preocupa que hauran de resoldre més fàcilment i amb major profunditat dins el marc d'una autonomia que ens faci amos dels nostres propis recursos. En l'autonomia veiem una resposta als costos d'insularitat, i dins l'autonomia haurem de trobar solucions als problemes i condicionaments del turisme que avui oprimeixen el nostre quasi monocultiu industrial. Els interessos dels pagesos, els dels petits i mitjans empresaris es veuran afavorits i amb la possible unificació de serveis podran esser més efectives i l'ensenyament superior deixarà de ser un privilegi dels que poden anar a la Península.

Les Illes necessiten una solució a l'estat de dependència i de crisi en què es troben i aquesta solució ha de passar per l'autonomia concretada en un Estatut. Un Estatut que reconegui el dret del poble de les Illes a disposar de la hisenda pròpia, a regular l'ordenació del territori, tot mirant per l'ecologia i per tots els fets que toquen la nostra existència.

Un Estatut d'Autonomia que institueixi novament a cada illa el seu Consell General i per a totes el Gran i General Consell; un Estatut que suposi, en definitiva i per sempre, l'autogovern de les Illes.

Tot això significa una descentralització progressiva, tant de l'Administració com de l'economia i del poder polític, i una creixent participació de totes les capes socials que formen el nostre poble.

D'aquí, doncs, que totes les forces polítiques que signen aquesta crida estiguin avui d'acord sobre el conjunt de passes que cal donar ara mateix per l'Estatut. No podem anar enrere; hem d'anar cap endavant. Catalunya ja té, més o menys perfecta, la Generalitat. Del País Valencià, d'Euskadi, d'Andalusia, arriben cada dia signes prou visibles d'una ferma voluntat d'avançar pel camí de l'autonomia i de no retardar més les solucions autonòmiques. Avui es fa urgent i necessari activar la negociació ja començada amb el Govern. A través de l'Assemblea de parlamentaris i de les forces polítiques de les Illes; dels parlamentaris perquè, avui per avui, són gairebé l'únic reflex de l'opinió popular; dels polítics perquè, entre tots, uns mes i altres menys, la voluntat de tot el poble insular. Entenem, naturalment, que tot el poble ha de tenir un lloc a l'hora de configurar l'Estatut.

Per acabar, i dirigint la mirada cap a les properes eleccions municipals, quedí prou clar que els municipis han d'estar inclosos dins el règim autonòmic de tal manera que els batlles i consellers puguin dur a terme una actuació àmplia i sense traves.

La unitat de tots és imprescindible en un moment de la història que esdevé crucial per a Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. Volem l'Estatut perquè és la retrobada amb la nostra identitat, la sortida de la foscor que hem patit, la seguretat d'un esdevenidor nostre i ple d'esperança.

Ciudadans de les Illes: tots plegats per l'Autonomia!

Congrés de Cultura Catalana: “Manifest de la cultura catalana”, *Lluc*, 676 (desembre de 1977), p.3.

Després d'un llarg període en què el desenvolupament cultural català s'ha produït, tant en el pla econòmic i social com en el pla lingüístic i intel·lectual, en una situació de total anormalitat, sense instruments d'autoorganització i contra una actuació política, social i econòmica antinacional i desnacionalitzadora, l'hora actual demana urgentment la necessitat d'assolir una situació de normalitat per a la societat catalana. Per tant, creiem necessari manifestar que:

1. Afirmem la unitat lingüística i cultural dels Països Catalans, fruit d'una història comuna i d'una realitat compartida que cal fer progressar conjuntament en el futur.
2. Afirmem la necessitat inajornable d'iniciar un redreçament i una transformació de la societat dels Països Catalans que s'encaminin a la superació de les formes d'opressió nacional i social que entrebanquen i frenen el seu normal i ple desenvolupament. En aquesta direcció, creiem necessaris fonamentalment:

a) Un nou model de creixement econòmic i social, basat en:

- Una ordenació del territori i una planificació industrial que portin a la superació dels greus desequilibris comarcals i regionals, a una salvaguarda efectiva del patrimoni cultural i natural i de l'equilibri ecològic, a la refeta de l'agricultura i de la societat rural, a la descongestió de les concentracions metropolitanes del sector industrial i el de serveis, especialment el turisme, que els alliberin de les dependències i els condicionaments forans:
- Una ordenació, institucionalització i extensió de l'ensenyament i de la sanitat, la recerca científica i tècnica, la producció literària i artística, i dels mitjans de difusió i comunicació, les quals permetin un accés de tots els ciutadans als béns culturals i a una informació real i completa i garanteixin, així, un autodesenvolupament democràticament decidit i controlat.
- L'extensió total de l'ús públic i social de la llengua pròpia dels Països Catalans, com a factor bàsic de coherència cultural i d'identificació nacional, tot respectant la realitat dels ciutadans encara no integrats lingüísticament i de les regions amb entitat cultural diferenciada.

b) Una nova configuració de l'organització política i de l'estructura social fonamentada en els principis bàsics d'autogovern i democràcia, i en aquest sentit, afirmem:

- Que cadascun dels Països Catalans té el dret inalienable i irrenunciable de constituir la seva pròpia organització política d'autogovern com a única garantia i possibilitat de refer la seva societat i encaminar-la a un futur coherent i progressiu.
- Que els Països Catalans com a conjunt tenen el dret i la necessitat de poder coordinar i articular llurs esforços i actuacions a fi que la coherència necessària en cadascun d'ells sigui potenciada i assegurada per la coherència de tot el conjunt.
- Que el principi d'autogovern democràtic ha de fonamentar igualment l'organització de les comunitats locals i comarcals dels nostres països.
- Que els greus problemes estructurals, econòmics i socials que la societat dels Països Catalans té plantejats, i el conjunt de mesures i actuacions que es fan necessàries a tots els nivells i sectors per a un veritable redreçament, exigeixen la constitució d'un poder públic fort i amb una total legitimitat i control democràtics, que asseguri la subordinació dels interessos privats a les veritables necessitats col·lectives.

3. Afirmem que aquests objectius inajornables que exigeix el progrés de la nostra societat només seran assolits per la lluita unida de tot el poble, i per això demanem a tots els ciutadans del Principat de Catalunya, del País Valencià, de les Illes i de la Catalunya Nord que s'apleguin a l'entorn d'aquest programa bàsic de reivindicació cultural nacional.

“Davant la urgència de l'autonomia”, *Documents d'Església*, 13 (1978), p.803-804.

L'autonomia: dimensió col·lectiva de la llibertat a Mallorca. La nostra història ens fa especialment sensibles al moment en què dins l'Estat Espanyol, ens replantejam la nostra convivència sobre les bases democràtiques.

Efectivament les llibertats no es poden viure d'una manera abstracta ni purament receptiva. Tenen una referència històrica ineludible. Per aquí descobrim que no basten les dimensions individuals de la llibertat, sinó que n'hi ha d'altres que depenen del fet d'esser poble. Per això, cada comunitat històrica té el dret inalienable a desenrotllar la seva personalitat encunyada dins la història i projectar el seu futur, considerant injusta i discriminatòria qualsevol ingerència o domini d'altres pobles o de l'estat.

Per tant, exigim que sien reconegudes la capacitat d'autogovernar-nos, de recobrar i posar al dia les nostres institucions tradicionals, que ens permetin viure com hem estat i som, és a dir com a poble, i ens impulsin a recobrar i dinamitzar el nostre patrimoni cultural, econòmic i polític, amb el treball i la veu de tots els mallorquins.

Aquesta és la nostra manera d'entendre l'autonomia: la que ens permet viure com a poble i al mateix temps no vol deixar cap sector de Mallorca sota el domini dels altres.

Francesc de Borja Moll Casanovas: “Llengua o dialecte? Català o mallorquí?”, lliçó inaugural dels cursos de català 1978-1979, pronunciada a la Casa de la Cultura de Palma (10 d’octubre de 1978).³

Estam reunits per inaugurar un curs nou de català de l’Obra Cultural Balear. Cada any, des del 1963, s’han celebrat cursos semblants, però sense la solemnitat amb què començam el d’enguany. És que fins enguany es tractava de cursos que podríem anomenar “familiars”, perquè es donaven a un nombre relativament escàs de persones que formaven com una família o un gremi de devots de la nostra llengua materna; eren gent addicta, convençuda i orientada sobre l’essència i el valor d’aquesta llengua nostra, i aspiraven a conèixer-la millor i a suplir, amb una aplicació especial, el buit que la falta d’ensenyança havia produït en la formació cultural de moltes generacions.

Enguany la situació ha canviat. Aquesta llengua, que havia estat postergada i perseguida, ha adquirit importància social i política; ha començat a ser d’ús oficial i ha passat d’un estat de minoria devota a un altre d’interès general. S’ha reconegut el seu valor educatiu i es comença a introduir en els plans escolars. És una realitat que es manifesta per l’afluència creixent d’alumnes de tots els graus. És just, per tant, celebrar aquest acte inaugural amb la presència de les entitats polítiques i de les corporacions administratives que han patrocinat i fet possible la transformació d’un ambient estret i fosc en un de més ample i lluminós.

La renovació de l’aire cultural que observam a Mallorca s’ha produït també a Menorca i Eivissa. Així resulta que en aquests dies comença a cada illa l’ensenyança de la nostra llengua. Tal vegada hi haurà qui dirà que s’hi ensenya el mallorquí, el menorquí i l’eivissenc, respectivament. Ara bé: què significa aquesta triple denominació? No crec que hi hagi ningú a les nostres illes que cregui que els illencs parlam tres o quatre llengües diferents. Un menorquí ve a Mallorca o va a Eivissa i s’entén perfectament amb els nadius d’aquestes illes, i això mateix succeeix a un mallorquí o un eivissenc que vagi a Menorca. Això és una prova clara de la identitat de la llengua entre les illes: a totes tres es parla el mateix idioma. És ver que a cada illa hi ha un cert nombre de paraules especials, que no es troben normalment a les altres; però unes quantes dotzenes de paraules diferents, dins un conjunt de molts de mils, no determinen una diferència d’idioma, sinó de dialecte.

Tal vegada qualcú dirà: Com quedam? El mallorquí i el menorquí i l’eivissenc, què són? Idiomes o dialectes? Jo li contestaré: són totes dues coses; i no solament els

³ Francesc de Borja Moll Casanovas (Ciutadella, 1903 – Palma, 1991). Lingüista, filòleg i professor.

nostres parlars insulars, sinó tots els del món. Entre llengua i dialecte no hi ha diferència essencial, sinó únicament diferència de punt de comparació. Tot sistema natural de parlar és, al mateix temps, llengua i dialecte: és llengua si es considera com un sistema de signes orals d'evolució històrica ben caracteritzada, en relació a un altre sistema que té característiques essencialment diferenciadores; és dialecte si es considera com un sistema de signes orals que no es distingeix sinó accidentalment d'un altre, amb el qual, per tant, forma una mateixa llengua o idioma. Així podem dir, per exemple, que el castellà de Burgos és una llengua si es compara amb el francès de Bordeus o de Lyon, però és un dialecte si es compara amb el castellà que es parla a Santander o a Cuenca. Anàlogament, el mallorquí és una llengua si el miram en relació al castellà, al francès o a l'italià, i és un dialecte si el consideram en les seves peculiaritats respecte al gironí o al valencià.

En fer aquesta afirmació me limit a exposar els resultats dels estudis de la lingüística moderna. És l'opinió de tots els filòlegs, no sols catalans, sinó castellans i estrangers coneixedors de la nostra llengua. La categoria d'idioma atribuïda al català, i la identitat idiomàtica de les tres branques principals (Catalunya, València i les Balears), són proclamades de fa molts d'anys per l'Acadèmia Espanyola de la Llengua quan declara: *“La lengua castellana no ha prevalecido sobre la de los otros pueblos que habitan la Península Ibérica, puesto que así los portugueses, que forman un Estado aparte, como los vascongados y los pueblos que hablan el catalán o alguna de sus variedades (Cataluña, Valencia y las Islas Baleares), conservan su propio lenguaje y lo cultivan literariamente”*.

El Diccionari de la mateixa Acadèmia Espanyola ha adoptat la doctrina dels filòlegs moderns modificant la definició que donava fa quaranta anys del “*mallorquín*”, i que deia: *“Dialecto que se habla en las Islas Baleares, y es una de las variedades del catalán”*. Per evitar que gent poc informada pogués interpretar que el mallorquí era “*dialecto*” perquè no arribava a “*lengua*”, en la darrera edició del diccionari acadèmic s'ha donat aquesta definició: *“Mallorquín: variedad de la lengua catalana que se habla en la isla de Mallorca”*.

Així, doncs, queda clar que el dialecte no és un sub-idioma, una cosa inferior en dignitat a l'idioma, sinó la forma especial que l'idioma té en una àrea geogràfica determinada. I els subdialectes no són dialectes inferiors, sinó varietats d'un mateix dialecte. I també dins el mallorquí hi ha varietats d'aquestes, ben definides, com el pollencí, el solleric, el felanitxer, etc., però totes són “mallorquí”; i pel fet d'esser mallorquí, totes són català. [...]

Preàmbul de l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia del PSM de Mallorca i de Menorca (12 de setembre de 1979)

Els pobles de Mallorca, Menorca i Formentera, sense perjudici dels seus irrenunciabls drets històrics i nacionals, manifesten la seva voluntat de constituir-se en Comunitat Autònoma dins l'Estat Espanyol d'acord amb el present Estatut i com a primera passa cap al ple exercici del seu dret a l'autogovern.

Els drets històrics dels nostres pobles foren arrabassats pel dret de conquesta l'any 1715 a Mallorca, Eivissa i Formentera, i a Menorca l'any 1802, legislat pel "Decreto de Nueva Planta". Entenem que la recuperació d'aquests drets es fa amb la perspectiva d'arribar a l'exercici del dret d'autodeterminació, dret irrenunciable per a qualsevol poble amb entitat nacional. Per tant, s'ha de partir bàsicament d'aquests dos punts: recuperació i actualització dels drets històrics i nacionals; i constituir una societat democràtica, avançada i progressista.

Preàmbul de l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia de la FSB-PSOE (1979)

Aquest Projecte d'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears és una aportació de la Federació Balear del PSOE i va dirigida a tots els ciutadans que viuen i treballen a les nostres illes; i també a les forces polítiques, sindicals i empresarials; a les institucions socioeconòmiques i culturals que, molt aviat, unitàriament, hauran d'emprendre la tasca a la vegada complexa i suggestiva de fer possible l'autonomia política i administrativa de les Illes Balears. [...]

La Federació Balear no ha oblidat mai la seva trajectòria històrica, i personalitats com Llorenç Bisbal, Gabriel Alomar, Alexandre Jaume, Andreu Crespí i tants d'altres, han inspirat en tot moment el camí fins ara efectuat. La tradició socialista a les nostres illes té uns components autonomistes i/o nacionalistes que assumim en tot allò que tenen de progressistes i de vàlids per a salvaguardar la identitat de les nostres comunitats.

Hi ha encara altres raons que expliquen l'opció inequívoca de la Federació Balear. Raons tan importants com les que se deriven de l'actual procés de canviar les estructures centralistes de l'Estat Espanyol. Anam cap a un Estat de les Autonomies, i no podíem, mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterers, quedar marginats. La Constitució que emmarca el nou règim polític ofereix la possibilitat de reorganitzar l'Estat a partir de les comunitats històriques que el componen. I els socialistes, com a segona força política d'aquest Estat, fórem uns dels més importants i decisius grups polítics que influïren en què la norma fonamental reconegués les regions i les nacionalitats.

Absolutament respectuosos amb la Constitució, hem elaborat aquest Projecte amb l'intent de col·laborar a fer possible una autonomia que permeti acostar el poder polític al poble, per tal d'aprofundir la democràcia per així aconseguir una societat que pugui, amb el seu propi esforç i la seva pròpia organització dels poders públics, superar desequilibris i injustícies que encara ha de suportar.

Si tots aquests fets per sí mateixos justifiquen la nostra opció autonòmica, encara n'hi hem d'afegir d'altres que tenen una influència transcendental en el temps que vivim. Dins l'actual formació de les grans àrees supranacionals, i concretament a Europa, un dels fenòmens més importants és el procés de la descentralització dels Estats. És un fet irreversible en bona part degut a la superació de les fronteres i de les organitzacions econòmiques nacionals. I nosaltres no podem desentendre'ns del que passa a l'àrea en què ens haurem de moure.

Finalment, hem d'insistir que aquest és un Projecte d'Estatut d'Autonomia dirigit a tots els grups socials i a totes les forces polítiques. L'hem fet pensant en tots els que viuen a les nostres illes, sense exclusivismes i sense dogmatismes. Consideram que l'Estatut que haurà d'ordenar la vida col·lectiva de la nostra societat ha d'esser un Estatut pactat, tal com exigeix una comunitat pluralista. En aquest sentit consideram que el nostre Projecte pot esser un document útil i eficaç per aconseguir el pacte entre les forces polítiques que realment tenen una incidència en la vida social i política balear. Un pacte que ens permetrà, quasi després de tres-cents anys, tornar a tenir uns poders públics autònoms amb els quals podrem intentar resoldre els problemes econòmics, socials i culturals que tenim plantejats.

**Editorial de l'Associació de Premsa Forana de Mallorca: "Balears i l'autonomia",
Dijous, 286 (13 de març de 1980), p.3.**

No creim que sia necessari gastar moltes paraules per convèncer ningú d'un fet: Mallorca, com molts altres territoris integrats dins l'estat espanyol, ha sentit la necessitat de l'autonomia. Per ventura, no tots els mallorquins l'entenen de la mateixa manera, alguns potser no en tenen una idea clara; però és un fet que la paraula mateixa "autonomia" gaudeix d'un prestigi. Prova d'això és que, llevat de qualche excepció raríssima, tots els partits polítics, a l'hora de fer propaganda electoral, esgrimiren com a component del programa, un propòsit de lluitar per l'autonomia una vegada que aconseguissin la representativitat necessària per a actuar eficaçment.

Però vat aquí que ara, celebrades fa estona les eleccions, proclamada la Constitució, instal·lats al seu lloc els representants del poble, el camí de l'autonomia se presenta de cada vegada més llarg, difícil i mal de recórrer. Uns pocs fets bastarien per a demostrar-ho: el President del Consell, senyor Albertí, a l'estiu, a una reunió celebrada amb els representants de la premsa forana, seva manifestar partidari de la via assenyalada per l'article 143. Més endavant, el Consell de la UCD. se va declarar a favor de l'article 151; però després, com a conseqüència de la frenada general, el partit del Govern se retira altra vegada cap al 143. S'havia anunciat una reunió dels parlamentaris per a tractar del tema i fixar un calendari; doncs bé, ha passat el mes de gener, estam a punt d'acabar el febrer i, de tot això, res de res. Catalunya i el País Basc, que són les comunitats que més han aconseguit per ara, en aquest terreny, també esperen que arribin transferències més substancials. I no volem encetar el tema de la normalització lingüística perquè l'article s'allargaria massa.

Tot plegat, però, és més que suficient perquè tots els qui estam interessats en aquest procés sentiguem una inquietud cada vegada més creixent. Fins i tot els indiferents al problema tendrien motiu de preocupació només pel simple fet de constatar de quina manera un dels capítols més esgrimits del programa electoral dels guanyadors ara és emprès de mala gana i sense convicció. Com s'explica aquest canvi? Tenim dret de pensar que els qui propugnaven l'autonomia a l'hora de fer la campanya electoral no hi creien i utilitzaven el terme com a pur recurs propagandístic?

Nosaltres, els qui integram la premsa forana, volem expressar la nostra intranquil·litat per la marxa del procés autonòmic, que de cada dia veim més obscur.

Consideram necessària l'autonomia perquè creim que és el remei que necessita la política centralista que durant anys, per ventura segles, hem hagut de patir. Justament ha estat la part forana la més perjudicada pel centralisme. Basta

repassar la història de Mallorca per a comprovar-ho. Si ara Espanya, amb una constitució a les mans, vol sincerament emprendre un camí nou, amb uns sistemes i unes institucions que responguin sense dubtes a les idees de justícia i democràcia, els responsables de la marxa del país s'haurien de definir clarament respecte d'aquest assumpte i jugar amb les cartes destapades. Una política boirosa i vacil·lant no farà sinó contribuir a un dels mals que ens amenacen i se comencen a sentir: aquest mal és la desconfiança del poble davant la incipient democràcia. La desil·lusió, el desencant, podrien fer propici un període de la nostra història política, digne successor i continuador del que vàrem viure durant la dictadura i que tots, per uns moments, ens havíem cregut que començàvem a superar.

Presentació de “L'Estatut Nacional de les Illes” (avantprojecte d'Estatut d'Autonomia del PSM de Mallorca i de Menorca) (1981)

Per tal de dur endavant el procés autonòmic de les Illes Balears i Pitiüses, les forces polítiques amb representació en el Consell General Interinsular constituïren una Comissió d'onze membres que fou encarregada de redactar primer les bases i després l'avantprojecte de l'Estatut d'Autonomia. Els treballs i debats de la Comissió dels Onze centraren l'atenció de la vida política de les Illes al llarg de nou mesos – des del juliol de 1980 fins al març de 1981 – i donaren com a resultat l'Avantprojecte d'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Però més que del conjunt de forces polítiques amb representació en el Consell General Interinsular, l'Avantprojecte de la Comissió dels Onze és fruit del consens entre la Ponència integrada pels representants de les dues forces hegemòniques a les Illes: Rafel Gil Mendoza (UCDB) i Gregori Mir (FSB-PSOE). Les restants forces polítiques que participaren a la Comissió dels Onze – Partit Socialista de Mallorca, Partit Socialista de Menorca, Aliança Popular, Partit Comunista de les Illes Balears i Independents d'Eivissa i Formentera – només en molt comptades ocasions aconseguiren incorporar a l'Avantprojecte textos alternatius o addicionals.

Mentre Aliança Popular, Partit Comunista de les Illes Balears i Independents d'Eivissa i Formentera limitaren les seves propostes alternatives o addicionals a punts molt concrets de l'Avantprojecte, els nacionalistes del Partit Socialista de Mallorca i del Partit Socialista de Menorca aportaren conjuntament un articulat alternatiu, confrontat sistemàticament a l'articulat de la Ponència. Acabat el treball de la Comissió dels Onze, l'Estatut sorgit del consens entre la UCDB i la FSB-PSOE topa amb l'Estatut Nacional de les Illes elaborat pels PS de Mallorca i de Menorca. I la comparança dóna un relleu dramàtic a les insuficiències de l'Avantprojecte elaborat per les dues forces hegemòniques a les Illes.

Quines són les deficiències de l'Avantprojecte impulsat per la UCDB i la FSB-PSOE? Per què els nacionalistes dels PS de Mallorca i de Menorca ja han anunciat que no li donaran suport a no ser en el cas – prou improbable! – que fos substancialment millorat? D'entrada un enfocament provincià i amansit que renuncia a entendre que la Comunitat Autònoma de les Illes no és tan sols una forma d'organització territorial de l'Estat Espanyol, sinó l'inici d'un procés de recobriment de la “personalitat nacional” dels pobles de les Illes que ens ha de dur a la plenitud política, cultural i lingüística. Un error perillósíssim de l'Avantprojecte és tractar la realitat plural i diversa de les Illes com una comunitat única. Convergeixen en aquest error explosiu tant les tesis del País Balear de la UCDB com les del Poble Balear de la FSB-PSOE. La reacció fulminant de Menorca, Eivissa i Formentera contra una

Comunitat Autònoma que reproduïx i multipliqui el nefast centralisme de la Diputació Provincial ha estat tot un símptoma de la fantasmagoria dels “balearistes” de l'Avantprojecte. Però la ceguera de la UCDB i de la FSB-PSOE, imbuïdes de l'arrogància del poder, les ha empès a seguir endavant amb esquemes centralitzadors dins la futura Comunitat Autònoma. La Part Forana no serà un districte electoral ni podrà tenir la Comarca com a forma d'organització territorial ni el Consell Comarcal com a òrgan de govern. Li és negada una representació paritària enfront de la Ciutat de Mallorca. La paritat de Menorca, Eivissa i Formentera en relació a Mallorca tampoc hi és admesa. Els Consells Insulars s'hi contemplen amb forta desconfiança: tendran un poder reduït i fortament controlat pel Govern i Parlament de la Comunitat Autònoma. L'Avantprojecte reuneix tots els elements necessaris per suscitar el rebuig de la Part Forana i també de Menorca, Eivissa i Formentera.

Tot aquest plantejament tocat d'un aberrant centralisme – Ciutat com a centre de poder econòmic que assumeix ara el poder polític – va acompanyat de renúncies vergonyants enfront del centralisme. Competències que la Constitució permet que siguin assumides per la Comunitat Autònoma són recollides a nivells inferiors o deixades de banda a l'Avantprojecte. I són les competències el “poder real” d'una Comunitat Autònoma! Sense poder incidir fins allà on ens permet l'ordenament constitucional en matèries tan decisives com Cooperatives, Caixes d'Estalvi, Cambres Agràries, Policia Autònoma, Mitjans de Comunicació Social, Ensenyament, Seguretat Social... Quin recobriment nacional de les Illes podrem dur endavant? L'Estatut que anuncia el consens de la UCDB i de la FSB-PSOE és un Estatut degradat pel provincianisme, el centralisme i la renúncia. Naturalment li correspon la via de l'article 143.

Enfront de l'Estatut provincià, centralista i esquifit imposat per l'hegemonia de la UCDB i FSB-PSOE, els nacionalistes dels PS de Mallorca i de Menorca mantenim la plenitud d'autogovern que – dins l'estret marc de la Constitució – permetria a les Illes el nostre Estatut Nacional. Recobriment nacional de les Illes enfront del provincianisme emporuguit. Institucionalització de la comunitat dels pobles insulars enfront del centralisme hegemònic de Ciutat. Potenciació màxima dels Consells Insulars enfront de la desconfiança i l'intervencionisme. Representació justa de la Part Forana, Menorca, Eivissa i Formentera al Consell General o Parlament, enfront de la prepotència demogràfica de la Ciutat de Mallorca. Màxima economia i màxima coordinació: els consellers dels Consells Insulars seran els qui formin el Consell General o Parlament. Un Fons de Compensació destinat a inversions assegurarà el principi de solidaritat entre els pobles insulars. A nivell de competències s'hi contempla

el màxim permès per l'ordenament constitucional. A l'Estatut Nacional de les Illes no li escau altra via que la de l'article 151.

Si l'Estatut Nacional de les Illes ha estat derrotat pel provincianisme hegemònic de la UCDB i FSB-PSOE, que almenys els pobles de les Illes sàpiguen que hem estat els nacionalistes dels PS de Mallorca i de Menorca els quin hem lluitat i lluitam per un futur més lliure. Mai no ens rendirem.

Blai Bonet Rigo: “Mallorca y las posibilidades”, *Última Hora* (17 de juliol de 1982), p. 10.⁴

Si no hay un hueco político, no hay posibilidades políticas. Estas palabras tienen un particularísimo sentido verdadero, cuando uno las piensa y las dice aplicándolas a Mallorca, a todo el contexto de les Illes Balears. En ese instante concreto, julio de 1982, no existe posiblemente una pregunta más apasionante que ésta: el hecho de interrogarse sobre esa cuestión: en Mallorca, en les Balears, ¿hay posibilidades políticas?

Ese interrogante equivale a preguntarse si en Mallorca hay un hueco político, un espacio político vacío, libre y, por tanto, un espacio disponible, que pida, exija ser cubierto y puesto en marcha. He aquí la única cuestión digna de ser planteada y analizada por el estamento político mallorquín y balear. Lo preocupante y estrictamente dramático es el hecho de no saber si, en esta segunda semana de julio 82, mis buenos amigos políticos de Mallorca se están planteando esta realidad ineludible, que, bajo ningún concepto, permite ser dejada de lado, sobre todo en esos estivales y asfixiantes días desvergonzadamente preelectorales.

Digo esto, porque, en esas semanas de bochornos y calimas nada propias para la clarividencia de la idea política, en ese país nuestro se está hablando sobre la creación de otro partido nacionalista, con vistas a unas hipotéticas, inminentes, septembrinas elecciones anticipadas.

Parece incluso que esos impacientes desearán y necesitarán unas elecciones para divertirse sólo un poco, o para disponer de algo en que desbravar su taciturno rencor vital, o porque, cuando no achuchan con el incordio político, se encuentran desamparados y sin tema.

Quienes se están divirtiendo por anticipado con unas elecciones, “que han fet Pasqua abans del ram”, es sencillamente porque imaginan y creen que, después de las elecciones, todo va a seguir igual, gane quien gane y pierda quien pierda...

(Aunque está ya muy claro que “alguien” gana, cuando es únicamente el pueblo de todos los ciudadanos quien gana con la victoria de un partido político. Y esto porque acabamos de entrar en una época definitiva en la que, uno por uno, todos tenemos Poder...).

A lo que ese escrito iba. El nacionalismo es una postura que no tiene ni puede tener absolutamente nada que ver con ninguna ideología de partido, sea del partido

⁴ Blai Bonet Rigo (Santanyí, 1926 – 1997). Poeta i escriptor.

que sea, izquierda, derecha o centro. El nacionalismo consiste en el total convencimiento fundamentado de la nacionalidad histórica y actual del país, donde el nacionalista vive y trabaja.

Mientras el hombre nacionalista no ve convertida jurídicamente en nacionalidad la tierra de su país, este hombre no puede permitirse el “divertimento” de un modelo social de izquierda, derecha o centro. El nacionalismo propugna estrictamente la tarea fuerte de hacer evidente y funcional la realidad nacional de la tierra en que desarrolla su vida y su existencia. Y la tierra y la personalidad de la tierra no es de izquierda, derecha ni centro, mientras esa tierra no haya conquistado una nacionalidad de Derecho. Los matices o modelos izquierdistas, de derecha o centristas únicamente son posibles y deseables cuando el país, donde el nacionalista vive ha conseguido con su lucha popular un legal modelo de nacionalidad autosuficiente.

Si uno ha tenido la necesidad y la obligación de decir las anteriores palabras, es por un motivo sencillo: este motivo: haber oído decir a los amigos, también haber leído en la prensa diaria que el Presidente Jeroni Albertí y un grupo de centristas mallorquines estaban pensando en un nacionalismo de partido, en vistas a unas próximas elecciones, anticipadas o no. Pero sobre todo debido al espectáculo nauseabundo o de historia “per haver acabat sa posta”, que están dando los Barones, los Azules y los de Acción Católica.

(Dicho sea de paso, yo no tengo absolutamente nada en contra de la Acción Católica, más bien todo lo contrario. Pero esas “familias” de padres y madres políticas, de hermanos políticos, de tíos políticos, me han traído a la memoria un juicio sobre mujeres que, en un momento de los años 60, dividía a las señoritas en guapas, guapísimas y Gildas y en lletges, lletgíssimes i d'Acció Catòlica).

Y, llegados a ese punto de la conversación, se hace necesario decidir, con una convicción fuerte, que, de cara a las próximas elecciones, los centristas de Mallorca no tienen la mejor necesidad de convertirse en otro partido diferente del programa de centro, que sus electores votaron en las últimas elecciones. Los electores son los mismos y tienen las mismas apetencias, los mismos intereses creados que en 1977. ¿Por qué el President Albertí iba a hablar de ideas diferentes a sus electores?

Está definitivamente claro que la UCD, que fundó y condujo Adolfo Suárez, ha muerto a manos de la Gran Derecha conservatriz de Calvo Sotelo. Lo que ha muerto, sin embargo, es sólo la UCD nacional con visos o visillos de estatal...

Pero, como ideología y como programa humano, social y político, el Centro es una postura real y positiva en cualquier lugar y en cualquier situación. Y por tanto, el

President Albertí, si quieren ser un partido nuevo frente a las próximas elecciones lo único que deben hacer, si quieren hacerlo, es seguir fieles y coherentes en el programa originario de Centro, que reunió y creó Suárez.

Y el resultado de esa continuidad centrista será algo tan gratificante como va a ser el hecho de que la práctica de la intención centrista en les Illes Balears se convertirá en una natural regionalización de UCD, desde el momento en que la originaria intencionalidad de Centro tendrá a Les Balears y Mallorca como única reserva del centrismo político.

He aquí cómo una fidelidad programática se puede convertir, como premio a la seriedad, en un nacionalismo basado en la realización y promoción europea de la tierra en el Mediterráneo balear. Y, como final, esto: qui s'assemble als seus, no fa tort a ningú.